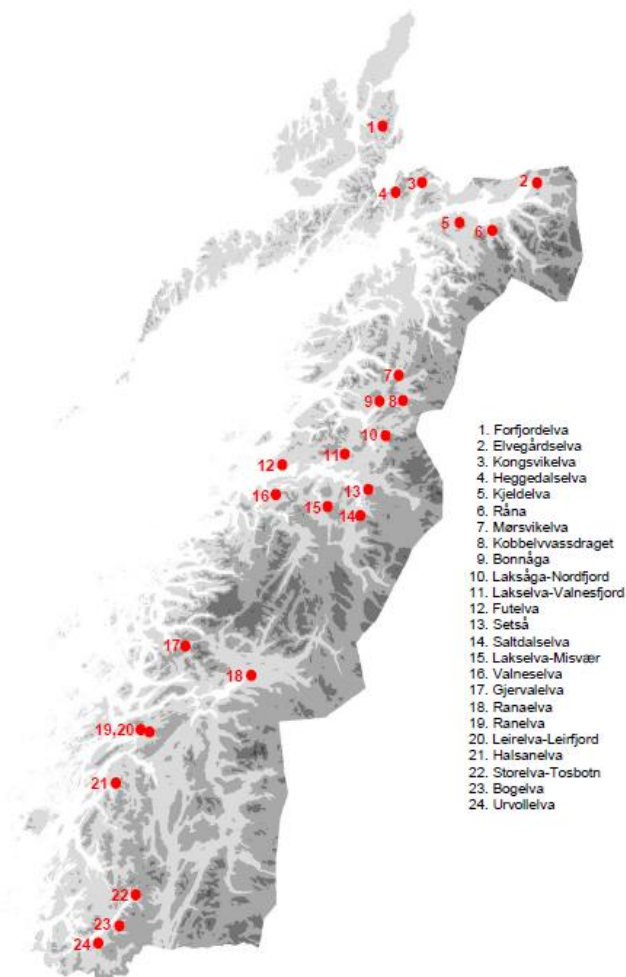


## 24 elver i Nordland med 1,2% oppdrettslaks

Rapporten er laget av Ferskvannsbiologen og Skandinavisk Naturovervåkning<sup>1</sup>. Figuren nedenfor viser hvilke elver som ble undersøkt.



Figur 1 Kart over Nordland fylke med markering for undersøkte elver.

I 9 av 24 elver (37,5 %) ble det ikke observert rømt oppdrettslaks. Til sammen ble det observert 3.278 laks og 40 rømt oppdrettslaks. Dersom registreringene fra alle 24 elvene i 2018 slås sammen var det 1,2 % oppdrettslaks i elvene i Nordland. Dersom gjennomsnittet beregnes som et gjennomsnitt av andel rømt oppdrettslaks i hver enkelt elv blir tallet 1,8 %, mens median innslag var 0,7 %. Beregningsmåten *gjennomsnitt av andeler* gir stor vekt til små elver med lite laks, der noen få oppdrettslaks kan resultere i en høy prosentandel.

Innslaget av rømt oppdrettslaks i elvene i Nordland var lavere i 2018 enn i 2017. I 2017 var 29 % av elvene uten observasjoner av oppdrettslaks, gjennomsnittlig innslag var 2,7 %, og medianen var 0,8%.

Innslaget av oppdrettslaks var høyere enn tiltaksgrensen på 4% i 4 av de 24 elvene. Alle disse elvene har små bestander av laks. Gjennom oppdrag fra Fiskeridirektoratet eller OURO-ordningen var det

<sup>1</sup> Øyvind Kanstad-Hanssen, Anders Lamberg, Vemund Gjertsen og Vidar Bentsen 2019. Drivtelling av gytefisk, med registrering av innslag og uttak av rømt oppdrettslaks, i lakseførende elver i Nordland i 2018. Ferskvannsbiologen og Skandinavisk Naturovervåkning, Rapport 2019-01.  
<http://ferskvannsbiologen.net/rapporter.html>

planlagt uttak at rømt oppdrettslaks i alle elvene der det ble gjennomført drivtelling. 20 (altså halvparten) ble avlivet ved undervannsjakt. Innslaget av rømt oppdrettslaks var 1,8 % før uttak, mens innslaget etter gjennomførte tiltak var 1,1 %.

### **Altaelva og Repparfjordelva med 0% og 1%**

NINA publiserte tidligere i år en rapport om Alta og Repparfjordelva<sup>2</sup>. Her ble det funnet 0 oppdrettslaks i Alta og 9 i Repparfjordelva. Henholdsvis 392 og 839 laks fanget i sportsfisket ble undersøkt. Av de 9 oppdrettslaksene i Repparfjordelva ble 8 kjønnsbestemt som 6 hanner og 2 hunner. Rømte hanner har så liten gytesuksess at vi kan se bort fra at de greier å forplante seg. Rømte hunner kan ha en viss begrenset suksess, ved å krysse seg med en villakshann, men det er ukjent hvor ofte dette skjer.

### **6 elver i Trondheimsfjorden med mindre enn 1% de 4 siste årene**

Veterinærinstituttet har overvåket 6 elver i Trondheimsfjorden siden 2011. Rapporten for 2018 viser at man fant 10 oppdrettslaks blant 2119 laks tatt av sportsfiskere<sup>3</sup>. Undersøkelsen er omtalt tidligere her <https://www.aquablogg.no/romt-oppdrettslaks-faren-over/>. De 6 elvene er Gaula, Nidelva, Orkla, Skauga, Stjørdalselva og Verdalselva. Tabellen nedenfor oppsummerer de 8 årene undersøkelsene omfatter.

År	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Antall skjellprøver	5554	4326	2032	1614	2469	2227	2481	2090
Antall oppdrettslaks	209	19	32	16	14	7	5	10
Prosent oppdrettslaks	3,8	0,4	1,6	1,0	0,6	0,3	0,2	0,5

Også i Altaelva og Repparfjordelva har antall oppdrettslaks gått ned, og har de siste par årene ligget nær 0.

### **Bare 10 av 24 elver i Nordland nådde gytebestandsmålet**

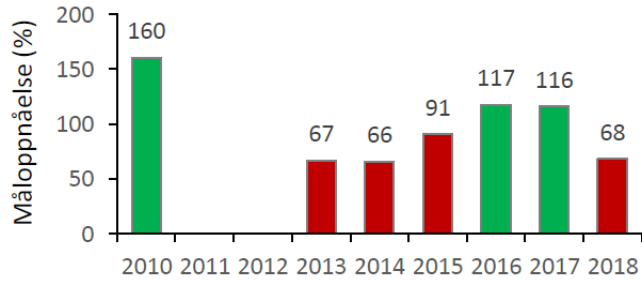
Av tilsammen 24 elver som ble undersøkt i Nordland i 2018, ble gytebestandsmålet oppfylt i 10 elver, hvorav i 5 elver med god margin. I tillegg var det 5 elver som nesten oppfylte gytebestandsmålet, og 2 som var stengt for fiske uten å oppfylle GBM. Det var altså 9 elver (38%) som manglet en god del på å nå GBM.

Et av vassdragene som er vurdert både av Ferskvannbiologen/Skandinavisk Naturovervåkning og VRL er Storelva i Tosbotn (sørlige Nordland). Figuren nedenfor er oppsummeringen til Ferskvannbiologen/Skandinavisk Naturovervåkning.

---

<sup>2</sup> Skoglund, S., Næsje, T.F., Berntsen, H.H., Østborg, G. & Saksgård, L. 2019. Inn-slag av rømt oppdrettslaks i Altaelva og Repparfjordelva i 2018. NINA Rapport 1587. Norsk institutt for naturforskning. <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2576590>

<sup>3</sup> Bjørn Florø-Larsen, Ketil Skår, Vegard P. Sollien: Samarbeidsprosjektet Elvene Rundt Trondheimsfjorden og SalMar ASA 2017. Veterinærinstituttets rapport 25/2018. <https://www.vetinst.no/rapporter-og-publikasjoner/rapporter/2018/samarbeidsprosjektet-elvene-rundt-trondheimsfjorden-og-salmar-asa-2018>



VRLs vurdering er:

Oppnåelse 2010: 192 %

Oppnåelse 2011: 22-51 %

Oppnåelse 2013: 67-97 %

Oppnåelse 2014: 63-113 %

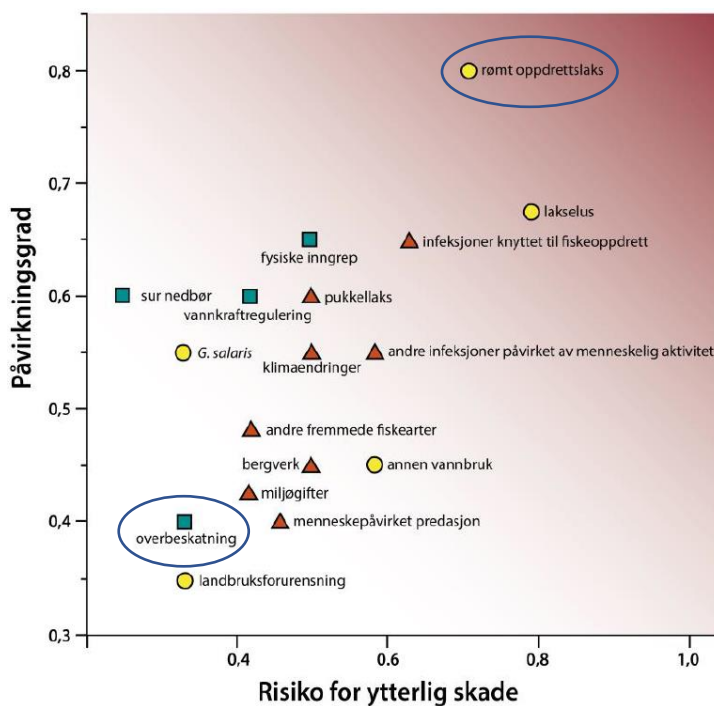
Oppnåelse 2015: 91-146 %

Oppnåelse 2016: 117-140 %

Oppnåelse 2017: 116-181 %

VRL har altså lagt seg betydelig over Ferskvannbiologen/Skandinavisk Naturovervåkning i sin vurdering. Effekten er at det ser ut som at GBM oppnås de fleste av årene. Er det slik VRL kommer fram til at overbeskatning ikke er et problem?

Figuren nedenfor illustrerer VRLs fortelling fra bakvendtland. Det spørres om ikke rømt oppdrettslaks og overbeskatning burde bytte plass i diagrammet.



### På tide med en test av IBSEM-hypotesen

Trenden er at antall rømte oppdrettslaks i elvene går jevnt og trutt nedover. Variasjoner i antall rømte laks forklarer ikke antall oppdrettslaks i elvene. Årsaken må være at oppdrettslaksen blir stadig

mer uegnet for å klare seg i naturen. Sannsynligvis blir rømlingene spist av predatorer ganske raskt. Den såkalte IBSEM-modellen sier at renseeffekten av naturlig seleksjon vil fjerne genetiske avtrykk på villaksen i løpet av kort tid, når innkrysningen av «oppdrettsgener» opphører eller blir liten. Hvorfor sørger ikke oppdrettsnæringen for å teste IBSEM-hypotesen? Det er på tide med noen gode nyheter. Se mer om IBSEM her: <https://www.aquablogg.no/er-det-oppsiktsvekkende-at-genetisk-introgresjon-har-liten-effekt/>.